

Treball: Democratitzar, desmercantilitzar, descontaminar Work. Democratize, Decommodify, Remediate

Què ens ha ensenyat aquesta crisi? En primer lloc, que els éssers humans en el treball no poden ser reduïts a mers "recursos". El personal mèdic i farmacèutic, el personal d'infermeria, de repartiment, de caixa ... Totes aquestes persones que ens han permès sobreviure durant aquest període de confinament són la viva mostra d'això. Aquesta pandèmia ha revelat també com el treball en si tampoc pot reduir-se a simple "mercaderia". Els serveis de salut, atenció i cures a col·lectius vulnerables són activitats que hauríem de protegir de les lleis del mercat. En cas de no fer-ho, correríem el risc d'accentuar encara més les desigualtats, sacrificant a les persones més febles i necessitades. Què fer per evitar un escenari similar? Cal permetre als i les treballadores participar en les decisions, és a dir, cal democratitzar l'empresa. I cal també desmercantilitzar la feina, assegurar una feina útil per a tothom. En aquest moment crucial, en el qual ens enfrontem al mateix temps a un risc de pandèmia i a un col·lapse climàtic, aquestes dues transformacions estratègiques ens permetrien no només garantir la dignitat de cada persona, sinó també actuar col·lectivament per descontaminar i salvar el planeta.

Democratitzar. Mentre qui podem romanem confinats i confinades, els i les que formen part del personal essencial s'alcen cada dia per prestar servei als altres. Elles, i ells, són prova de la dignitat de la feina i de l'absència de banalitat de la seva funció, i demostren un fet clau que el capitalisme, en el seu afany per transformar els éssers humans en mers "recursos", intenta sempre invisibilitzar, sense persones disposades a invertir el seu treball, no hi ha producció ni servei que valgui.

D'altra banda, els confinats i les confinades s'estan mobilitzant tot el que està al seu abast per aconseguir, des dels seus domicilis, mantenir l'activitat de les seves organitzacions. Ells i elles estan demostrant així de forma massiva que els que secunden que la gran preocupació d'un empresari ha de ser no perdre de vista a un treballador indigne de confiança, estan profundament equivocats. Cada dia, els i les treballadores evidencien que no són un "un grup d'interès" qualsevol de l'empresa: són LA SEVA part constitutiva. No obstant això, se'ls nega encara amb massa freqüència el dret a participar en el govern empresarial, monopolitzat pels que aporten capital.

Si ens preguntem seriosament com podrien les empreses i la societat en el seu conjunt expressar el seu reconeixement cap als i les treballadores, sembla evident que s'hauria d'aplanar la corba per a les remuneracions més altes i iniciar-se aquesta des d'un nivell més alt per a la resta, però aquests canvis no serien suficients. Després de les dues guerres mundials, es va atorgar el dret de vot a les dones en reconeixement de la seva contribució a la societat. Avui, cal lluitar per l'emancipació dels i les inversores de treball i el reconeixement de la seva ciutadania a l'empresa. Es tracta d'una transformació absolutament necessària.

A Europa, la representació dels qui inverteixen el seu treball en l'empresa va començar a establir-se a través de comitès d'empresa en acabar la Segona Guerra Mundial. Però aquestes "Cambres" de representació dels i les treballadores s'han quedat en òrgans molt febles, dependents de la bona voluntat dels equips de direcció designats per l'accionariat. Aquestes Cambres han estat incapaces de bloquejar la dinàmica pròpia del capital, que busca acumular per a si mateix, mentre destrueix el planeta. Aquestes Cambres de representació dels i les treballadores haurien, d'ara endavant, de ser dotades de drets similars als dels consells d'administració, per tal de sotmetre el govern empresarial (és a dir, la direcció, al més alt nivell) a un sistema de doble majoria.

A Alemanya, Països Baixos i els països escandinaus, les diferents formes de cogestió o codecisió (*Mitbestimmung*) que es van posar progressivament en marxa després de la

Segona Guerra Mundial van representar una etapa crucial, però encara no n'hi ha prou per generar una veritable ciutadania a l'empresa. Fins i tot als Estats Units, on el dret de sindicalització ha estat vigorosament combatut, sorgeixen avui veus que demanen atorgar als que inverteixen en treball el dret d'elegir representants que comptin amb una majoria qualificada al si dels consells d'administració. Nomenar el director General, decidir sobre l'estratègia empresarial, o sobre com es reparteixen els beneficis, són totes elles qüestions massa importants per a ser deixades exclusivament en mans de la representació accionarial. Els que inverteixen en l'empresa la seva feina, la seva salut, i, en definitiva, la seva pròpia vida, han de tenir així mateix la possibilitat de validar col·lectivament aquestes decisions.

Desmercantilitzar. Aquesta crisi il·lustra també fins a quin punt el treball no hauria de ser tractat com a mercaderia. La crisi demostra que no podem deixar decisions col·lectives tan importants en mans dels mecanismes de mercat. La creació de llocs de treball en els sectors de cures i d'atenció primària, o el proveïment de material i equips d'emergència porten anys sotmesos a la lògica de la rendibilitat, i aquesta crisi no fa sinó treure'ns de l'engany. Les nostres desenes de milers de morts ens recorden que hi ha necessitats col·lectives estratègiques que han de quedar immunitzades davant la mercantilització. Els que encara afirmen el contrari són ideòlegs que ens posen a tots en greu perill. La lògica de la rendibilitat no pot decidir-ho tot. Igual que certs sectors han de protegir-se de les lleis de mercat no regulat, també s'ha de poder garantir a cadascú una feina digna.

Una manera d'aconseguir aquest objectiu és a través d'una Garantia d'Ocupació, que ofereixi la possibilitat a cada ciutadà i ciutadana de tenir una feina. Aquesta Garantia d'ocupació, o dret a la feina consagrat en l'article 23 de la Declaració Universal dels Drets Humans, permetria no només que tota persona es guanyés la vida dignament, sinó també que, col·lectivament, multipliquéssim les nostres forces per respondre millor a les nombroses necessitats socials i mediambientals a les quals ens enfrontem. Una Garantia d'Ocupació posada a disposició de les comunitats i administracions locals permetria, en concret, contribuir a evitar el col·lapse climàtic, i al mateix temps garantir un futur digne a tothom. (VAR. EUROP) La Unió Europea hauria de posar els mitjans necessaris per a impulsar un projecte semblant en el marc del seu *Green Deal*. Si revisés la missió del seu Banc Central, perquè aquest pogués finançar tal programa, necessari per a la nostra supervivència, la UE es guanyaria la legitimitat en la vida de tots i cadascun dels ciutadans i ciutadanes de la Unió. Oferint una solució anticíclica al xoc que s'acosta en termes d'atur, la UE demostraria el seu compromís amb la prosperitat social, econòmica i ecològica de les nostres societats democràtiques.

Descontaminar. No repetim els errors de 2008: aquella crisi es va saldar amb el rescat incondicional del sector financer, aprofundint el deute públic. Si els nostres estats tornen avui a intervenir l'economia, és important que almenys pugui exigir-se a les empreses beneficiàries la seva adequació al marc general de la democràcia. L'Estat, en nom de la societat democràtica a la qual serveix i que el constitueix, i en nom també de la seva responsabilitat per vetllar per la nostra supervivència mediambiental, ha de condicionar la seva intervenció a canvis en l'orientació estratègica de les empreses intervingudes. Més enllà de l'acompliment d'estrictes normes mediambientals, ha d'imposar condicions de democratització pel que fa al govern intern de les empreses. Perquè les empreses millor preparades per impulsar la transició ecològica han de ser, sense cap dubte, les que compten amb governs democràtics; aquelles en què tant inversors de capital com de treball puguin fer sentir la seva veu i decidir de comú acord les estratègies a posar en pràctica. Això no ha de sorprendre: en un règim capitalista, el compromís capital-treball-planeta resulta sempre desfavorable al treball i al planeta. Com han demostrat els enginyers de la Universitat de Cambridge, Cullen, Allwood i Borgstein (*Envir. Sc. & Tech.* 2011 45, 1711-1718), si s'establissin "modificacions realitzables en els processos productius", podria

estalviar-se un 73% del consum mundial d'energia. Però aquests canvis implicarien una mà d'obra intensiva, i decisions sovint més costoses a curt termini. Mentre les empreses segueixin administrant exclusivament en benefici dels que aporten capital ¿de quin costat creuen vostès que es decantarà la decisió, en un moment en què el cost de l'energia és irrisori?

Malgrat els desafiaments que aquests canvis impliquen, algunes cooperatives o empreses de l'economia social i solidària que s'han proposat objectius híbrids (financers, socials i mediambientals), i han desenvolupat governs interns més democràtics, ja han demostrat que aquesta és una via creïble.

No ens fem il·lusions. Deixats a la seva sort, la major part dels que aporten capital no es preocuparan ni de la dignitat de les persones que inverteixen el seu treball, ni de la lluita contra el col·lapse climàtic. Tenim, en canvi, un altre escenari molt més esperançador a l'abast de la mà: democratitzar l'empresa i desmercantilitzar el treball. La qual cosa ens permetrà descontaminar el planeta.

16/05/2020

Isabelle Ferreras (University of Louvain/FNRS-Harvard LWP), Julie Battilana (Harvard University), Dominique Méda (University of Paris Dauphine PLS), Julia Cagé (Sciences Po-Paris), Lisa Herzog (University of Groningen), Sara Lafuente Hernandez (University of Brussels-ETUI), Hélène Landemore (Yale University), Pavlina Tcherneva (Bard College-Levy Institute), Virginia Simón-Moya (University of Valencia), Miguel Simón-Moya, Massimo Maoret (IESE Business School), Alberto Alemanno (HEC Paris-NYU Law), Elizabeth Anderson (University of Michigan), Philippe Askénazy (CNRS-Paris School of Economics), Aurélien Barrau (CNRS et Université Grenoble-Alpes), Adelle Blackett (McGill University), Neil Brenner (Harvard University), Craig Calhoun (Arizona State University), Ha-Joon Chang (University of Cambridge), Erica Chenoweth (Harvard University), Joshua Cohen (Apple University, Berkeley, Boston Review), Christophe Dejours (CNAM), Olivier De Schutter (UCLouvain, UN Special Rapporteur on extreme poverty and human rights), Nancy Fraser (The New School for Social Research, NYC), Archon Fung (Harvard University), Javati Ghosh (Jawaharlal Nehru University), Stephen Gliessman (UC Santa Cruz), Hans R. Herren (Millennium Institute), Axel Honneth (Columbia University), Eva Illouz (EHESS, Paris), Sanford Jacoby (UCLA), Pierre-Benoit Joly (INRA - National Institute of Agronomical Research, France), Michele Lamont (Harvard university), Lawrence Lessig (Harvard University), David Marsden (London School of Economics), Chantal Mouffe (University of Westminster), Jan-Werner Müller (Princeton University), Gregor Murray (University of Montréal), Susan Neiman (Einstein Forum), Thomas Piketty (EHESS-Paris School of Economics), Michel Pimbert (Coventry University, Executive Director of Centre for Agroecology, Water and Resilience), Raj Patel (University of Texas), Katharina Pistor (Columbia University), Ingrid Robeyns (Utrecht University), Dani Rodrik (Harvard University), Saskia Sassen (Columbia University), Debra Satz (Stanford University), Pablo Servigne PhD (in-Terre-dependent researcher), William Sewell (University of Chicago), Susan Silbey (MIT), Margaret Somers (University of Michigan), George Steinmetz (University of Michigan), Laurent Thévenot (EHESS), Nadia Urbinati (Columbia University), Jean-Pascal van Ypersele de Strihou (UCLouvain), Judy Wajcman (London School of Economics), Léa Ypi (London School of Economics), Lisa Wedeen (The University of Chicago), Gabriel Zucman (UC Berkeley), and 3000 more scholars from more than 600 universities across the globe.

The full list is available <https://democratizingwork.org/>